

REZULTATI MEDNARODNEGA PROJEKTA ACES »VZPOSTAVLJANJE TRISTOPENJSKEGA ŠTUDIJA V ŠESTIH EVROPSKIH DRŽAVAH«

V reviji *Socialno delo* sem konec leta 2007 poročala o rezultatih projekta Tempus-Tacis z naslovom »Vzpostavljanje izobraževanja za socialno delo v Gruziji – ESWEG«. Namen projekta je bil vzpostaviti dodiplomski študij socialnega dela v Gruziji. Rezultati projekta so bili pozitivni, saj smo v času izvajanja ne le vzpostavili dodiplomski študij, temveč začeli tudi proces za vzpostavljanje drugostopenjskega, magistrskega študija. Dobrih rezultatov ne bi bilo, če ne bi kolegi iz Gruzije resno in zavzeto pristopili k izvajanju projekta.

Pozitivni rezultati so spodbudili sodelujoče k prijavi novega projekta na program Evropske unije Tempus, ki je namenjen razvoju izobraževalnih programov. V prvem projektu so bile partnerske države Združeno kraljestvo, Slovenija in Gruzija, v nov projekt pa so se vključile še tri države. Projekt se bo končal januarja 2012, koordinira ga Univerza Sheffield Hallam iz Združenega kraljestva, sodelujejo pa Pedagoška univerza Vilnius iz Litve, Državna univerza Tbilisi iz Gruzije, Akademija Kijev Mohyla iz Ukrajine, Državna Univerza Talin iz Estonije in Univerza v Ljubljani, Fakulteta za socialno delo.

Šest partnerskih univerz je začelo delati januarja 2009. Celoten projekt je zahteven in kompleksen. Med sodelujočimi univerzami sta univerzi iz Kijeva in Tbilisija uvajali

spremembe, preostale pa so zagotavljale podporo. Projekt je bil razdeljen v sedem skupin.

1. Vzpostavljanje doktorskega študija v Gruziji. Sodelujoče univerze so iz Estonije, Združenega kraljestva in Gruzije.
2. Vzpostavljanje doktorskega študija v Ukrajini. Sodelujoče univerze so iz Slovenije, Estonije in Ukrajine.
3. Regionalizacija izobraževanja za socialno delo v Gruziji: vzpostavljanje strokovnega izpopolnjevanja za socialno delo v mestu Batumi ob Črnem morju. Sodelujoče univerze so iz Litve, Ukrajine in Gruzije.
4. Regionalizacija izobraževanja za socialno delo v Ukrajini: vzpostavljanje drugostopenjskega, magistrskega študija v mestu Užgorod na zahodu Ukrajine. Mesto leži na meji s Slovaško in Madžarsko. Sodelujejo univerze iz Slovenije, Litve in dve iz Ukrajine, in sicer iz Kijeva in Užgoroda.
5. Izdaja nove mednarodne revije za socialno politiko in socialno delo. Sodelujoče univerze so iz Ukrajine, Gruzije, Združenega kraljestva in Estonije.
6. Razvoj skupnega modula o mednarodnem socialnem delu, ki bi ga akreditirale vse v projekt vključene države.
7. Akreditacija skupnega magistrskega programa med univerzo Sheffield Hallam in univerzo v Tbilisiju.

Struktura vodenja projekta vključuje skupni upravni projektni odbor. Vanj so vključeni predstavniki in predstavnice vseh univerz. Univerzo v Ljubljani predstavlja Vesna Leskošek, vodja projekta za Slovenijo. Projekt ima tudi vodje posameznih delovnih skupin. Slovenija vodi delovni skupini za regionalizacijo izobraževanja v Užgorodu in vzpostavljanje doktorskega študija v Kijevu, vključena pa je tudi v delovno skupino za razvoj modula mednarodnega socialnega dela. Predstavila bom rezultate vseh treh skupin.

VZPOSTAVLJANJE DOKTORSKEGA ŠTUDIJA V UKRAJINI

Ukrajina je vzpostavila izobraževanje za socialno delo šele po političnih spremembah v devetdesetih letih 20. stoletja. Socialno delo

ni bilo razvito v nobeni od republik Sovjetske zveze. Čeprav so nekatere države, kot so Romunija, Bolgarija, Češka in druge, razvijale socialno delo že na začetku 20. stoletja, so ga po drugi svetovni vojni opustile, predvsem zaradi prepričanja, da bo pravičen politični sistem socialne probleme odpravil sam po sebi, to pa je vplivalo tudi na razvoj zelo specifičnih socialnih politik. Ukrajina je socialno delo začela razvijati okoli leta 1995, ko so začeli na področju izobraževanja intenzivneje sodelovati z evropskimi državami. Naša fakulteta je bila od leta 1996 vpeta v te procese, saj smo sodelovali pri vzpostavljanju dodiplomskega študija na Akademiji Kijev Mohyla. Tam je prvi Tempus program vodila prof. Shulamit Ramon s pomočjo Jo Lucas. Obe sta sodelovali tudi pri vzpostavljanju magistrskega študija duševnega zdravlja v Sloveniji. Sodelovanje pri zagonu doktorskega študija je torej posledica dolgoletnega sodelovanja, med katerim se je vzpostavilo trdno sodelovanje.

Pri podpori vzpostavljanju doktorskega študija na akademiji v Kijevu je imela Slovenija več nalog. Najpomembnejša je bila prepričati akademsko skupnost, da je socialno delo znanstveno področje, ki ima svoje polje delovanja in specifično metodologijo raziskovanja, saj se osredotoča predvsem na življenjski svet ljudi, ki potrebujejo podporo, pomoč, zastopanje ali kaj drugega. In če je socialno delo znanstveno področje, ima lahko tudi doktorat. V Sloveniji smo možnost doktorskega študija dobili leta 2005, ko smo postali fakulteta, in sicer po več desetletij dolgem boju z univerzo, ki je imela podobne argumente za nasprotovanje, kot jih srečujemo zdaj v Ukrajini.

Kolegica Darja Zaviršek, ki je uspešno uveljavila mednarodni študij socialnega dela, je pomembno pripomogla k temu, da so doktorsko šolo akademije Kijev Mohyla odprli tudi za socialno delo. Vsako leto ima na voljo do pet mest za svoje študente. Pri projektni skupini je sodeloval tudi kolega Bogdan Lešnik. Usmerjal se je predvsem na delo s študenti in njihove raziskovalne načrte. Mentoriranje študentk in študentov je naslednja pomembna naloga, saj na doktorski ravni primanjkuje

socialnih delavk in delavcev, ki bi lahko prevzeli mentorstvo, zato je še vedno v veliki meri odvisno od tujih predavateljic in predavateljev. Da bi zagotovili čim več socialnega dela v kurikulumu doktorske šole, odhajajo zaposleni z naše fakultete predavat v Kijev. Tam so bili Nino Rode, Darja Zaviršek, Jelka Škerjanc in Mojca Urek.

Vzdržnost doktorskega študija po koncu projekta ACES je eno izmed pomembnih izhodišč, ki še ni v celoti razrešeno, zato so zadnji meseci sodelovanja namenjeni prav temu. Vendar smo cilje delovne skupine že dosegli, saj je doktorski študij vzpostavljen in do zdaj je vanj vpisanih pet študentk. Ovira je še vedno tudi obstoj dveh vzporednih doktorskih študijev, in sicer starega sistema t. i. aspiranture, ki zahteva 17 člansko komisijo za oceno in zagovor doktorske naloge in zelo obsežno delo, ki šteje več kot 500 strani besedila. Čeprav je Ukrajina podpisnica Bolonjske deklaracije, svojega izobraževanja še ni povsem prilagodila bolonjskemu tristopenjskemu sistemu študija.

VZPOSTAVLJANJE DRUGOSTOPENJSKEGA, MAGISTRskega ŠTUDIJA V UŽGORODU

Delo v tej projekti skupini je bilo obsežnejše in bolj kompleksno zaradi nenehno spreminjajočih se pogojev za izvajanje visokošolskega študija v Ukrajini. Pogoji se ne spreminjajo le v skladu s političnimi spremembami, temveč tudi v enem samem mandatu vlade. Tako imajo vlade različne ideje o tem, kaj je socialno delo in kaj je področje socialnega varstva. Zdajšnja ga razume predvsem kot birokratsko administrativno upravljanje s socialnimi problemi, zato so socialno delo uvrstili v poklicno skupino socialne administracije. Podobne ideje so se razvijale tudi pri nas pred nekaj leti, ko se je govorilo o novem poklicu socialnega administratorja v kontekstu ideje, da bi centri za socialno delo postali socialni uradi. Takšne ideje lahko srečamo v različnih vzhodnoevropskih državah, le da večina ni poznala socialnega dela, v Sloveniji pa ima več

kot petdesetletno tradicijo. Z navajanjem tega primera želim poudariti, da ideje v Ukrajini niso nekaj posebnega. Posebno je nenehno spreminjanje teh idej. Glede na to je vprašljivo celotno izobraževanje za socialno delo na vseh ravneh visokošolskega študija. Druga ovira je specifično razumevanje bolonjskega procesa, ki smo ga omenili že v prejšnjem poglavju.

Cilj te delovne skupine je bil, da bi v novi magistrski program v času trajanja projekta vpisali že dve skupini študentov v zadnjih dveh letih trajanja projekta. Kurikul smo intenzivno delali v prvem letu in ga pravočasno tudi končali. Upoštevati smo morali, da mora vsak predmetnik vključevati tudi določeno število splošnih predmetov, ki nimajo veliko skupnega s socialnim delom, so pa obvezni in nezamenljivi. Takšni predmeti so npr. splošna zgodovina Ukrajine, poslovni jezik in podobno. Po izdelavi predmetnika so morali partnerji iz Užgoroda pripraviti celotno dokumentacijo. Ta obsega več kot tisoč strani in vključuje deset strani dolge opise posameznih predmetov in tiskano študijsko gradivo. Poleg teh vključuje še informacije o izvedbi, predavateljih, fakulteti in druge informacije. Priprava za akreditacijo je trajala približno pol leta. Po oddani dokumentaciji je pristojno ministrstvo začelo spreminjati zakonodajo o visokem šolstvu in ustanovilo delovno skupino za izdelavo standardov izobraževanja za socialno delo. To pomeni, da nobene akreditacije ne bodo izvedene, dokler zakon ne bo sprejet in dokler delovna skupina ne bo končala dela. Naslednja odločitev vlade je, da bo združevala posamezne univerze v večje regionalne univerze. To za Užgorod pomeni, da bi postali del večje Zakarpatske univerze, vendar nihče ne ve kaj dosti o teh načrtih.

Na vsa ta dogajanja naša delovna skupina nima vpliva. Delo nadaljujemo z usposabljanjem učiteljev in rednim izobraževanjem na specialistični ravni, ki smo jo poznali tudi pri nas in smo jo ukinili z bolonjskim študijem. V Užgorodu je predavalo več kolegov s fakultete: Vito Flaker, Vera Grebenc, Jelka Škerjanc in Mojca Urek. Poleg Slovenije je bila v delovno skupino vključena tudi Litva. Profesorica

Dalia Stanciene je nekajkrat predavala etiko. Rezultati delovne skupine so izjemni, čeprav program ni akreditiran. Sodelovanje med vsemi vpletenimi je bilo intenzivno, prijateljsko in je temeljilo na medsebojnem zaupanju in spoštovanju. Upam lahko, da bomo te vezi ohranili in imeli možnost delati skupaj tudi v prihodnje.

RAZVOJ SKUPNEGA MODULA O MEDNARODNEM SOCIALNEM DELU

Mednarodno socialno delo je področje, ki se je v akademskem in praktičnem pomenu razvilo v zadnjem desetletju. Mednarodnost se ne nanaša le na mobilnost in projektno delo na tujem, temveč vključuje odnos do tujosti, do drugega. Modul smo si zamislili kot ulico, kjer bivajo različni ljudje glede na izvor, kulturo, fizične in umske sposobnosti, karakterne značilnosti, status, razred in drugih značilnosti. Eno od hiš, ki je blizu našega doma, smo pustili prazno in naloga študentov je, da jo zapolnijo s stanovalci. To postane pomembno izhodišče za to, koga bi imeli za soseda in koga ne, zakaj in podobno. Ta izhodišča so za socialno delo ključna, saj je odnos do drugačnosti pomembna ovira in po drugi strani pomembna prednost kakovostnega socialnega dela.

Drug pomemben koncept je potovanje, ki ni le potovanje ljudi od točke do točke, temveč tudi potovanje konceptov, ki se na tej poti spreminjajo, dopolnjujejo. Potovalni koncepti so eden pomembnejših teoretskih okvirov v današnji znanosti.

Tretji pomemben koncept je kolonializem oziroma antikolonialne prakse izvajanja mednarodnih projektov. Pogosto se namreč zgodi, da projekte strokovnjaki razvitega sveta preprosto prenesejo v drug svet prepričani, da so najboljša rešitev za vsakogar. Najpogosteje je namen takšnih projektov ustvarjanje globalnega političnega reda, ki podpira ekonomsko korporacijsko globalizacijo in ga poznamo kot neoliberalizem. Mednarodno socialno delo mora vključevati vsa spoznanja o pomembnosti udeležbe, upoštevanje kulturnega in socialnega konteksta, v katerem poteka. Namen mora biti

predvsem krepitev posameznikov in skupnosti, v kateri se izvaja. Na fakulteti modula sicer še nismo začeli izvajati, ker bi morali najprej akreditirati spremembo predmetnika, vendar ga bomo preizkusili pri posameznih predmetih, ki obravnavajo snov iz modula. V modulu je najprej sodeloval Vito Flaker, pozneje pa Romana Zidar in Nino Rode.

SKLEP

Namen poročila je predvsem predstaviti projekt, našo vlogo v njem in dosežene rezultate ob koncu projekta. Čeprav bi celoten potek lahko tudi kritično ovrednotili in v njem našli kar nekaj dogodkov, ki bi jih lahko zastavili drugače ali vsaj preusmerili njihov potek, je na koncu mogoče trditi, da je bil projekt uspešen, saj so bili uresničeni skorajda vsi zastavljeni cilji. Uresničeni niso bili tisti, na katere nismo imeli vpliva, kot so izobraževalne politike držav, odločitve ministrstev in podobno. Ekipe sodelavk in sodelavcev z naše fakultete je bila med večjimi, saj je skupaj v projektu sodelovalo devet ljudi, to je največ iz posamezne partnerske organizacije. Takšno število kaže tudi na sposobnost fakultete za sodelovanje v tako velikih projektih. Naša fakulteta je v preteklosti takšne projekte tudi vodila. Izkušnja sodelovanja v projektu ACES je spodbudna in bi lahko bila podlaga za prijavo novega skupnega programa, ki bi se usmeril predvsem v doktorsko raven študija socialnega dela, saj je to za marsikatero državo še vedno nedosegljivo.

Vesna Leskošek